

У.Број: 77/1998-0-0

Дата на Донесување: 03/03/1999

Вовед

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 од Уставот на Република Македонија и член 71 алинеја 2 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија, ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/92), на седницата одржана на 3 март 1999 година, донесе

РЕШЕНИЕ

Текст

1. СЕ ЗАПИРА постапката за оценување уставноста и законитоста на:

а) член 15 од Правилникот за условите и начинот на упатување на осигурениците на лекување во странство ("Службен весник на Република Македонија" бр.3/92, 11/92, 32/92 и 48/92) и на

б) Решението бр.02-1439/1 од 27 февруари 1998 година, донесено од Министерот за здравство.

2. Уставниот суд на Република Македонија, по иницијатива на "Транскоп" ; АД за автотранспорт, логистика и складиштење - Битола со Решение У.бр.77/98 од 28 октомври 1998 година, поведе постапка за оценување уставноста и законитоста на актите озна чени во точката 1 од оваа одлука затоа што пред Судот се постави прашањето за нивната согласност со Устав и со закон.

3. На седницата и на јавната расправа Судот утврди дека според оспорениот член 15 од Правилникот, ако осигуреникот на фондот за здравствено осигурување е лекуван во странска здравствена установа без решение за упатување на лекување во странство, Фондот за здравствено осигурување може да му признае дел од трошоците до висината на утврдената цена за соодветна здравствена услуга, а разликата на цената на здравствените услуги и патните и дневни трошоци ги поднесува осигуреникот.

Со членот 1 од оспореното решение се дава овластување на второстепените лекарски комисии за оценка на привремена спреченост за работа во подрачните служби да решаваат по барањата за надомест на трошоците за здравствените услуги остварени во странство, без решение за упатување на лекување во странство согласно член 15 од Правилникот за условите и начинот на упатување на осигурениците во странство.

Според член 2 од Решението Комисијата има за задача да ги разгледа предметите за користење здравствени услуги во странска здравствена установа остварени без решение за упатување на лекување во странство. Комисијата може да признае дел од трошоците до висината на утврдената цена за соодветната здравствена услуга утврдени со Ценовникот за здравствени услуги на Република Македонија, кога истата би била пружена во Република Македонија со тоа што разликата на цената на здравствените услуги и

патните и дневни трошоци паѓаат на товар на осигуреникот. При тоа, во прилог на барањето треба да биде доставена оригинална фактура, сметкопотврда за направените трошоци, најнова медицинска документација со отпусна листа од извршеното лекување во странство, како и сина потврда за платен придонес за здравствено осигурување на осигуреното лице.

Во членот 3 од Решението е утврден надоместокот за работењето во Лекарската комисија и начинот на исплатата на надоместокот, а во членот 4 е предвидено дека со донесување на ова решение престанува да важи решението број 12-3634, од 21 мај 1996 година.

Според член 5 од Решението, ова решение важи од денот на донесувањето.

Оспореното решение не е објавено во "Службен весник на Република Македонија".

4. На јавната расправа претставникот на подносителот на иницијативата истакна дека по донесувањето на решението за поведување постапка за оценување на член 15 од Правилникот во управна постапка, Фондот за здравствено осигурување на претпријатието му ги надоместил трошоците за лекување на два нивни работници во странство и тоа за два случаја согласно член 45 од Законот, итни случаи (со изливи), за еден случај според член 15 од Правилникот и за два случаја постапката била во тек. При тоа ги повтори причините изнесени во иницијативата за поведување постапка.

Претставникот на Министерството за здравство истакна дека неспорните случаи што се однесуваат на вработените во АД "Транскоп" - Битола спаѓаат во итни случаи и не ја исклучува можноста дека во управната постапка по барањата за надоместување на трошоците за лекување во странство не е постапено согласно членот 45 од Законот за здравствена заштита. Инаку, е согласен дека во итни случаи треба да се исплатат фактичките трошоци со предвидената партиципација, а не во висина на трошоците во земјата. Според тоа членот 15 од Правилникот не го уредува ова прашање, туку директно се применува членот 45 од Законот за здравствена заштита.

Во поглед на прашањето дали може со правилник да се пропишуваат услови и начин за лекување во странство истакна дека со Правилникот не се пропишуваат услови, туку само начинот на упатување за лекување во странство, односно не се пропишуваат права и обврски за осигурениците.

Инаку, постоела битна разлика помеѓу осигурениците што се упатуваат на лекување во странство по спроведена постапка и помеѓу осигурениците кои во итни случаи или за време на работа во странство имаат потреба од лекарска помош, кои исто така се законска категорија. Меѓутоа, третиот вид на осигуреници не се опфатени во Законот, односно со членот 45 од овој закон. Нашата земја, па и праксата во други земји, е, ако постојат услови за лекување во земјата таквите осигуреници да не се упатуваат на лекување во странство. Во спротивно би се створила хаотична состојба во здравството. Меѓутоа, со оглед на реалната состојба и состојбата диктирана од судската пракса, на осигурениците кои самоиницијативно, без упат за лекување во странство се лекувале во странство, им се исплатува дел од трошоците врз основа на оспорениот член 15 од правилникот во висина на трошоците направени во земјата. Всушност членот 15 од Правилникот се однесува за оваа категорија осигуреници, а не и за итните случаи, и значи проширување на правата на осигурениците кои самоиницијативно се лекуваат во

странство и со него не е повреден членот 9 од Уставот затоа што Уставот гарантира здравствена заштита во земјата, а не во странство.

Во своето излагање појасни и тоа зошто се исплатува дел од трошоците. Имено дел од трошоците значи дека се исплатува надомест само за трошоците за кои има медицински индикации за случајот, а не и услугите кои не се поврзани со него. При тоа комисија ги цени медицинските индикации и доколку постојат Фондот ги надоместува трошоците, кога е во прашање итен случај во целост со предвидената партиципација, односно во висина на трошоците како да е лекувањето извршено во земјата во случаи кога осигуреникот самоиницијативно се лекува во странство.

5. Согласно член 34 од Уставот на Република Македонија, граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со Закон и Колективен договор, а во член 39 од Уставот е предвидено дека на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита.

Во членот 44 од Законот за здравствената заштита ("Службен весник на Република Македонија" бр.38/91, 46/93, 55/95), осигуреникот има право на лекување во странство под услови и начин утврдени со општ акт на Министерството за здравство, ако е во прашање заболување кое не може да се лекува во Републиката, а во земјата во која осигуреникот се упатува постои можност за успешно лекување на тоа заболување.

Според член 45, исто од овој закон, осигуреникот има право да користи здравствена заштита во странство за време на работа во странство, а во итни случаи и за време на престој во странство под услови и на начин утврдени со општ акт на Министерството за здравство.

Според член 58 од Законот за здравствената заштита, заради спроведување на здравственото осигурување врз начелата на заемност и солидарност, во Фондот за здравствено осигурување се обезбедува, меѓу другото, исплата на надоместоците за извршени здравствени услуги кои паѓаат на товар на средствата за здравствено осигурување (став 1 точка 3), а во членот 59 став 1 точка 6 од Законот, заради остварување на загарантираните права и утврдените потреби и интереси на општеството и остварување на правата и обврските од здравственото осигурување, Министерството за здравство, меѓу другото, утврдува поблиски услови и начин на лекување во странство.

Од наведените уставни одредби произлегува дека Уставот им го гарантира на граѓаните правото на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со Закон и Колективен договор, што во себе го опфаќа и правото на здравствената заштита. Притоа Уставот предвидува со закон и колективен договор да се утврди карактерот на социјалното осигурување, изворите на финансирањето на социјалното осигурување и организацијата на остварувањето на осигурувањето. Правото, пак, на здравствена заштита подразбира право на секој човек да побара и да добие здравствена услуга за заштита на сопственото **здравје** од страна на здравствените установи во земјата, а не во странство. При тоа, Уставот истовремено го обврзува граѓанинот со право и должност да го чува и унапредува сопственото **здравје**.

Поаѓајќи од ваквото сфаќање на уставните гаранции за социјалното осигурување и правото на здравствената заштита несомнено дека Уставот допушта со Законот за здравствената заштита да се уреди и прашањето за правата на осигурениците за

лекување во странство. При тоа, со членот 44 од овој Закон е дадено овластување на Министерството за здравство со општ акт да ги утврди условите и начинот за лекување во странство, но истовремено и со оваа одредба се воспоставени рамките кога осигуреникот може да се упати на лекување во странство - "ако е во прашање заболување кое не може да се лекува во Републиката, а во земјата во која осигуреникот се упатува постои можност за успешно лекување", а во членот 45 од Законот се предвидени случаите кога осигурениците имаат право да користат здравствена заштита во странство и тоа за време на работа во странство, а во итни случаи и за време на престој во странство, исто така под услови и начин утврдени со општ акт на Министерството за здравство.

. Членот 15 од Правилникот за условите и начинот на упатување на осигурениците на лекување во странство го уредува прашањето ако осигуреникот на Фондот за здравствено осигурување е лекуван во странска здравствена организација без решение за упатување на лекување во странство и му се признаваат дел од трошоците во висина на цената на соодветни здравствени услуги во земјата, а при тоа со овој Правилник не се уредува прашањето за условите и на чинот на остварување на здравствената заштита. Всушност оваа одредба од Правилникот не се однесува на осигурениците на кои во итни случаи е пружена здравствена заштита во странство или се на работа во странство, туку на осигурениците кои самоницијативно се лекуваат во странство.

Тргувајќи од одредбата на членот 45 од Законот условите и начинот за користење здравствена заштита во странство за време на работа во странство, а во итни случаи и за време на престој во странство, несомнено оваа одредба укажува на комплексно уредување на овие права на осигурениците со посебен општ акт на Министерството за здравство. Меѓутоа, Судот смета дека од овој аспект не може да се проблематизира одредбата на член 15 од овој Правилник, затоа што не го уредува прашањето за надоместување на трошоците за лекување во странство на оваа категорија осигуреници.

Законот за здравствена заштита со задолжително здравствено осигурување, врз начелата на взаемност и солидарност, на осигурениците им обезбедува право на основна здравствена заштита и други видови здравствена заштита ако за тоа постојат медицински индикации, но според мислењето на Судот тоа се остварува во земјата а, не и во странство. Оттука и уставната гаранција за правото на здравствена заштита подразбира дека таа се остварува во земјата. Поради тоа Судот смета дека осигурениците што користат здравствени услуги во странство без решение за упатување на лекување во странство, а за кои Фондот за здравство им признава дел од трошоците, не се дискриминирани во однос на осигурениците на кои им се обезбедува здравствена заштита во земјата на кои, исто така, им ги признава фактичките трошоци со партиципација во висина што се плаќа за таков вид во земјата. Со оглед на тоа Судот оцени дека оспорената одредба на членот 15 од означениот правилник е во согласност со член 9 став 2 од Уставот.

6. На јавната расправа Судот утврди дека оспореното решение на министерот за здравство е заменето со решение бр.02-1439/1 од 27 февруари 1998 година, поради што Судот оцени дека нема процесни претпоставки за понатамошно водење на постапката, за оценување на неговата уставност и законитост.

Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од ова решение.

7. Ова решение Судот го донесе во состав од претседателот на Судот д -р Милан Недков и судиите Бахри Исѓами, д-р Никола Крлески, Олга Лазова, д-р Стојмен Михајловски, д-р Јован Проевски, Бесим Селими, д-р Јосиф Талевски и д-р Тодор Џунов. (У.бр. 77/98)